

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพในชุมชนประเภท
ทาว์นเฮาส์กับการเกิดคดีอาชญากรรม ศึกษาเฉพาะกรณีของการ
ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินในที่อยู่อาศัยของเขตบางกะปิ

นักศึกษา

นายปกรณ์ เทพจร

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ.ดร.โสภาคย์ ผาสุกนิรันดร์

ระดับการศึกษา

การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการวางแผนชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อม

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ.

2541

บทคัดย่อ

อาชญากรรมเป็นปรากฏการณ์ที่มีผลกระทบต่อความสงบสุขของประชาชน ก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศในที่สุด อาชญากรรมเป็นปัญหาสำคัญของเมืองใหญ่ทั่วโลก กรุงเทพมหานครก็เป็นเมืองใหญ่เมืองหนึ่งที่ประสบปัญหาอาชญากรรม เช่นเดียวกับเมืองใหญ่ทั้งหลาย ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมในเมืองมีส่วนชักนำให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่เลวลง และเอื้ออำนวยต่อผู้กระทำความผิดในการประกอบอาชญากรรม

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเบื้องต้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมของชุมชนประเภททาว์นเฮาส์ที่มีต่ออาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ซึ่งเป็นอาชญากรรมที่ไม่มีเงื่อนไขและเกิดจากการฉกฉวยโอกาสมากที่สุด จึงมีส่วนสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพมากที่สุด โดยถือว่าปัจจัยทางกายภาพเป็นปัจจัยแฝงของการเกิดคดีอาชญากรรม เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดสิ่งจูงใจหรือโอกาสให้คนร้ายตัดสินใจกระทำความผิด ซึ่งอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินเกิดขึ้นอย่างหนาแน่นในที่อยู่อาศัยทุกประเภท โดยเฉพาะที่อยู่อาศัยประเภททาว์นเฮาส์ ซึ่งผู้อยู่อาศัยในเขตบางกะปิประสบกับปัญหาอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินมากที่สุดในย่านชานเมืองของกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เป็นการศึกษาสาเหตุจากข้อบกพร่องของสภาพแวดล้อมทางกายภาพในที่พักอาศัย หรือบริเวณที่พักอาศัยของชุมชนประเภททาว์นเฮาส์

เป็นการศึกษาถึงสิ่งที่สถาปนิกและนักวางแผนได้กำหนดลักษณะทางกายภาพ ที่ส่งผลเอื้ออำนวยต่อการเกิดอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินอย่างไรบ้าง โดยสมมติฐานของการวิจัยนี้คือ ลักษณะทางกายภาพของชุมชน มีความสัมพันธ์กับลักษณะคดีอาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์สินและต่อทัศนคติเกี่ยวกับความปลอดภัยของผู้เสียหาย ซึ่งสมมติฐานนี้เป็นไปตามทฤษฎีจิตวิทยาสภาพแวดล้อมที่ยอมรับกันว่าอิทธิพลต่อพฤติกรรมมนุษย์

ในการศึกษานี้ ได้นำแนวความคิดทางด้านนิเวศวิทยาอาชญากรรม อาชญาวิทยา แนวความคิดว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรม อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีต่อพฤติกรรมมนุษย์และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาผสมผสานกันเป็นแนวทางในการศึกษา โดยใช้สถิติวิเคราะห์ไคสแควร์ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งกำหนดให้มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ในการศึกษาได้เลือกตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้เสียหายในคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินจากโครงการที่อยู่อาศัยในพื้นที่การปกครองของเขตบางกะปิจำนวน 135 ราย โดยใช้แบบสอบถามและแบบสังเกตการณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลของการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างประสบคดีประเภทไม่อุกฉกรรจ์เป็นส่วนใหญ่ โดยมีกลุ่มคดีลักทรัพย์เกิดขึ้นหนาแน่นที่สุด รองลงมาเป็นคดีโจรกรรมรถยนต์/รถจักรยานยนต์และคดีวิ่งราวทรัพย์ ตามลำดับ และมีคดีประเภทอุกฉกรรจ์เกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย ได้แก่ คดีชิงทรัพย์และคดีปล้นทรัพย์ ตามลำดับ โดยลักษณะของคดีที่เกิดขึ้น พบว่า มีความเกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพและเกิดจากการจกฉวยโอกาสมากที่สุด ในส่วนของมูลค่าทรัพย์สินที่สูญหาย พบว่า อยู่ระหว่าง 10,000 ถึง 50,000 บาท เป็นส่วนใหญ่ และส่วนของบ้านที่ถูกจกฉวยหรือบุกรุกมากที่สุด ได้แก่ ประตู/หน้าต่างหลังบ้าน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับประตู/หน้าต่างหน้าบ้าน โดยเวลาที่เกิดเหตุส่วนใหญ่อยู่ในเวลากลางวัน

2. คดีอุกฉกรรจ์ ได้แก่ คดีชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์ จะมีสัดส่วนสูงขึ้นตามจำนวนทางเข้าออกในชุมชนและความกว้างของถนนในชุมชน สำหรับประเภทคดีไม่อุกฉกรรจ์ ได้แก่ คดีลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ และคดีโจรกรรมรถยนต์/รถจักรยานยนต์ จะมีสัดส่วนสูงขึ้นตามขนาดชุมชนและจำนวนครัวเรือนต่อทางเดินร่วมหรือขนาดของกลุ่ม

3. ผู้เสียหายที่มีความรู้สึกลดภัยในบ้านและในชุมชนระดับน้อย จะมีสัดส่วนสูงขึ้นตามขนาดชุมชนและจำนวนครัวเรือนต่อทางเดินร่วมหรือขนาดของกลุ่มที่เพิ่มขึ้น

4. ความรู้สึกเกี่ยวกับบุคคลแปลกหน้าในชุมชนจะมีสัดส่วนสูงขึ้นตามขนาดของชุมชน แต่จะมีสัดส่วนลดลงตามขนาดช่องเปิดต่อพื้นที่ผนังที่เพิ่มขึ้น

เนื่องจากการเกิดอาชญากรรมเป็นผลร่วมกันของปัจจัยหลายประการ แต่ก็เป็ นพฤติกรรมที่สามารถป้องกันได้ โดยการลดช่องโอกาสจากสภาพแวดล้อมซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยแฝงของการเกิดอาชญากรรม ซึ่งมีหลักการเบื้องต้นดังนี้คือ

1. มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เป็นสัดส่วน ไม่สับสนปะปนกัน เช่น ไม่มีศูนย์การค้าขนาดใหญ่ บาร์ในทึกลับ โรงงานอุตสาหกรรม หรืออาคารสำนักงาน เป็นต้น ติดกับอาคารบ้านเรือน เพื่อสงวนรักษาพื้นที่ที่ยุติภูมิไว้สำหรับป้องกันตนเองและเพื่อนบ้าน

2. สงวนรักษาการรวมตัวของความเป็นละแวกบ้านไว้โดย ถนน ซอย ควรมีการรักษาความเป็นเอกเทศและกำหนดการใช้ประโยชน์เฉพาะบุคคลในละแวกบ้านนั้นๆ เพื่อป้องกันการเข้ามาของบุคคลแปลกหน้าซึ่งอาจเป็น คนร้ายและเป็นการส่งเสริมการรวมตัวของสมาชิกในชุมชน

3. ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนสามารถควบคุมพื้นที่ที่ยุติภูมิ ในบริเวณชุมชนของตนได้ เช่น บริเวณทางเดินร่วม บริเวณทางเข้าออก ตลอดจนบริเวณที่ว่างของอาคารหรือชุมชน โดยการแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มหรือเขต โดยมีเครื่องหมายหรือลักษณะการแบ่งกลุ่มที่แน่นอนชัดเจน

4. จัดให้มีการสอดส่องดูแลของสมาชิกในชุมชนต่อพื้นที่ที่ยุติภูมิ ทั้งภายในและภายนอกที่อยู่อาศัยเป็นไปอย่างธรรมชาติ โดยการออกแบบให้ช่องเปิดหรือหน้าต่างของระเบียง ห้องรับแขก ห้องครัว มีขนาดที่เหมาะสมและหันไปสู่บริเวณดังกล่าว ซึ่งจะทำให้พื้นที่ที่ยุติภูมิของชุมชนอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลเป็นพื้นที่ป้องกันตนเอง (Defensible space)

5. จัดให้มีสโมสร สนามกีฬา สนามเด็กเล่น หรือสวนสาธารณะ เป็นพื้นที่นันทนาการสำหรับชุมชน (Recreation space) ให้สมาชิกในชุมชนได้พักผ่อนหย่อนใจ ออกกำลังกาย หรือพบปะสังสรรค์กัน โดยเฉพาะเป็นสถานที่ให้เด็กๆ สามารถเล่นได้อย่างปลอดภัย อันเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของผู้อยู่อาศัยในชุมชน

6. กำหนดให้แต่ละกลุ่มของที่อยู่อาศัยมีจำนวนครัวเรือนต่อทางเดินร่วม และมีขนาดทางเท้าที่เหมาะสมต่อการเกิดกิจกรรมทางสังคม และความสามารถในการแยกแยะหรือจดจำกันได้ของผู้อยู่อาศัย โดยจำนวนครัวเรือนต่อทางเดินร่วมหรือขนาดของกลุ่มควรอยู่ระหว่าง 10-15 ครัวเรือน และทางเท้าควรมีขนาดอยู่ระหว่าง 25-30 ฟุต หรือ 7.5- 9 เมตร

7. หลีกเลี่ยงการปล่อยให้มียพื้นที่หรือบริเวณที่ขาดประโยชน์การใช้สอยที่แน่นอน และบริเวณมุมอับสายตาต่างๆ ซึ่งจะทำให้เกิดพื้นที่ที่ไม่มีเจ้าของ ขาดการสอดส่องดูแล เป็นโอกาสให้คนร้ายแฝงตัวเข้ามาในชุมชนได้โดยง่าย

8. จัดให้มีแสงสว่างในพื้นที่สาธารณะและบริเวณอับสายตาในชุมชนอย่างเพียงพอ เพื่อเพิ่มอำนาจการสอดส่องดูแล (Surveillance)

9. รั้วบ้านควรมีลักษณะโปร่งและป็นได้ยาก